

predistiniranih ruku. Neposredna posljedica jest rascjepkanost zemljoposjeda u mnogo ruku, u svakom slučaju potčinjavanje moći industrijskog kapitala.

Napokon, veliki zemljoposjed, koji je tako nasilno održan i koji je pored sebe proizveo golemu industriju, vodi još brže krizi nego podjela zemljoposjeda, pri kojoj moći industrije ostaje uvijek drugorazredna.

Veliki zemljoposjed je, kao što vidimo u Engleskoj, već izgubio svoj feudalni karakter i dobio industrijski karakter utoliko, ukoliko želi stvarati što više novca. On daje vlasniku maksimalnu zemljišnu rentu, a zakupcu maksimalan profit od njegova kapitala. Stoga je broj poljoprivrednih radnika sveden već na minimum, a klasa zakupca zastupa već unutar zemljoposjeda moć industrije i kapitala. Zbog konkurencije s inozemstvom zemljišna renta najvećim dijelom prestaje biti samostalan prihod. Veliki dio zemljovlasnika mora zauzeti mesti zakupaca, koji na taj način djelomično postaju proleter. S druge strane, mnogi zakupci će se dokopati zemljoposjeda; jer veliki posjednici koji su kraj svojih ugodnih prihoda najvećim dijelom odali rasipništvu te su obično neupotrebljivi za vođenje agrikulture na veliko, djelomično ne posjeduju ni kapital ni sposobnost da zemljište eksploatiraju. Dakle, i jedan dio tih potpuno se upropašćava. Napokon, nadnica koja je svedena na minimum mora se još reducirati da bi izdržala novu konkurenciju. To onda nužno vodi revoluciji.

Zemljoposjed se morao razvijati na oba načina, da bi u obadva doživio svoju nužnu propast, kao što se industrija moarala upropastiti u obliku monopola i u obliku konkurencije da bi se naučila vjerovati u ljude.

Otudjeni rad

Mi smo pošli od pretpostavki nacionalne ekonomije. Akceptirali smo njen jezik i njene zakone. Pretpostavili smo privatno vlasništvo, razdvajanje rada, kapitala i zemlje, isto tako razdvajanje nadnice, profita od kapitala i zemljišne rente, kao i podjelu rada, konkurenciju, pojam razmjenske vrijednosti itd. Pokazali smo iz same nacionalne ekonomije, njenim vlastitim rečima, da je radnik postao roba, i to najbednija roba, da bijeda radnika stoji u obrnutom razmjeru prema moći i veličini njegove proizvodnje, da je nužni rezultat konkurencije akumulacija kapitala u malo ruku, dakle još gore uspostavljanje monopola, da napokon iščezava razlika između kapitaliste i zemljišnog renterijera,